

Боши биринчи бетда

Аниқроқ айтганда, бу сўров хатида шахарда улгуржи савдо...

Илгилли қарорига кўра шахар товар ишлаб чиқарувчилар ва...

риш масаласи туман, шахар ҳокимликлари қосидаги комиссияларда ҳақ этилиб, унга...

Шундан сўнг фирма раҳбари Тошкент вилояти адлия бошқармасига шикоят-аризаси...

Ajab savdolar

"Балдо" фирмаси томонидан зарур бўлган ҳужжатлар, яъни...

Шахар ҳокими ўринбосари ҳамда тегишли мутасадди ҳодимлар оғохлантирилди.

Иброҳим ХОТАМОВ, ХУҚУҚШУНОС Рустам ХУДОЙҚУЛ, "Инсон ва қонун" муҳбири

Qiyos

Яшириқ нима қилдик, бундан тўрт-беш йил муқаддам кўнчилик фермер хўжалиқлари раҳбарлари ширкат хўжалиги бошқаруви идорасига ҳайдов ёки чопиқ тракторини қарза беришни сўраб бориб ўтиришарди...

ҒОЛИБ ФЕРМЕР

Иштихон туманидаги "ЖАФ" фермер хўжалиги билан тумандаги "Меҳнат-Роҳат" ширкат хўжалиги ўртасида ўтган йилнинг 2 январиди ички шартнома имзоланган.

Шундай ҳам бўлди. Фермер хўжалигининг ҳайдов трактори ширкат хўжалиги далаларида ишлади.

Шу ўринда бир мулоҳаза: бугун ҳеч қандай текинга меҳнат қилмайди. Бунинг устига икки ўртада шартнома имзоланган бўлса, унга амал қилмаслик субустизилликка олиб беради?

Абдуваҳоб ОРИПОВ, ХУҚУҚШУНОС

АНТИҚА АНОЙИЛИК

лият чекланган жамиятдан улгуржи савдонга амалга ошириш ҳуқуқини берувчи рўхсат гувоҳномасини олиб қўйиш вазифаси юклатилди.

ҳар ҳокими номига 02-1/2686-рақамли қонунбузилиш ҳолатларини бартафариқ этиш, айбдор ҳодимларни тегишли тартибда жавобгарликка тортиш юзасидан баҳарлирилиш мажбурий бўлган тақдирнома киритди.

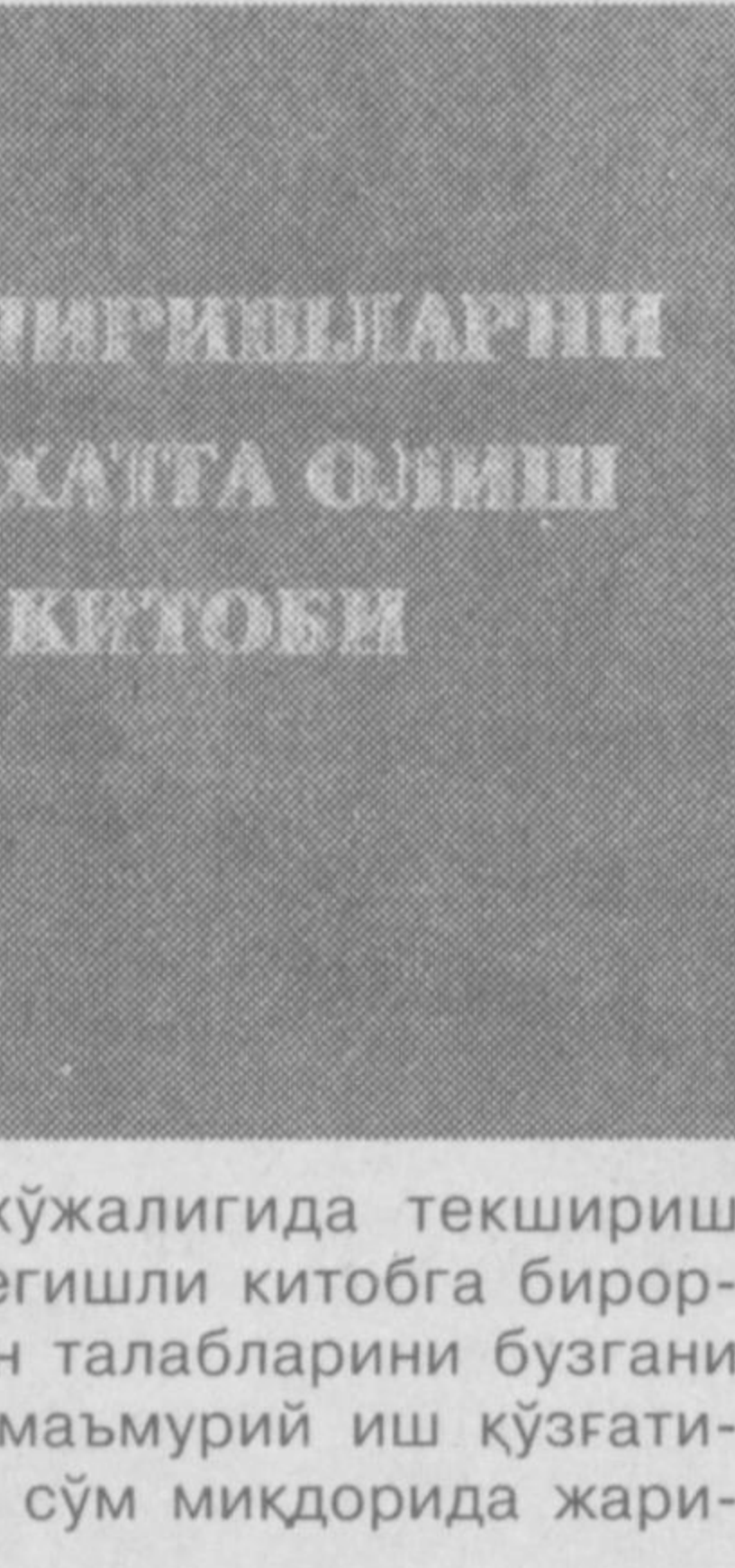
воҳномаси бериш ва уларни рўйхатини юритиш ҳокимликлар зиммасига юклатилган.

Saboq

ПАНД ЕГАН "ТЕКШИРУВЧИ" ЛАР

Боши биринчи бетда

Суд қарорига асосан Б.Соатмуродов, Х.Эшназаровларнинг ҳар бири энг кам ойлик иш ҳақининг 7 баравари миқдориди жаримага тортилди.

ффермер хўжалигида текшириш ўтказган бўлса-да, бу ҳақда тегишли китобга бирор-бир белги қайд этилмаган.

Бундан ташқари, "Пахтабанк"нинг Узун туманидаги бўлими ҳодими М.Соидова томонидан шу тумандаги "Наврўз" матбуот агрофирмасида ўтказилган текшириш рўйхатга олиш китобига қайд қилинмаганлиги аниқланди.

"Текширишларни рўйхатга олиш китоби"ни тўдиритиш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 36-бандида "текширувчи мансабдор шахслар текширишларни рўйхатга олиш китобиди мазкур низомда белгиланган тартибда ёзуви амалга оширишга мажбурлар", деб алоҳида таъкидланган.

Собир КАРИМОВ, ХУҚУҚШУНОС Собир ЕДИКОВ, "Инсон ва қонун" муҳбири

Dakki

Баъзи бир мутасадди раҳбарларнинг ўйламай-непмай қонунбузарликка йўл қўйиши фуқароларнинг сарсон-сарсадон бўлишига, азоб чекишига олиб келади.

Бу ёғини сўрасангиз, Бандихон туманидаги "Тошкент" ширкат хўжалиги билан фуқаро Усмон Одинаев ўртасидаги можаро ҳам шунга ўхшаб кетади.

У ёқда ўзига тегишли узумзордан азоб қолган Усмон Одинаев кўйиб юрган бир пайтда, бу ёқда янги ижарачи Абдулла Бобоназаров тайёр хосилга кирган узумзорни бузиб пахта экиб юрса-ю, бундан раис, на тегишли мутасадди мутахассислар кўра-била туриб кўз юмиб турса...

расмийлаштирилган далолатномада "ер 2001 йил 1 январдан 200 (биз санани айнан келтирдик) 1 январга қадар берилди", деб кўрсатилган.

Адлия вазирлиги томонидан тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида судларга 342 та даъво аризаси киритилди.

Adliya tizimi

Боши биринчи бетда

Фермер хўжалигининг хусусий мулкчи бўлган чорва молларига зарар етмаганда Н.Эшмуродовнинг арз-хот қилишига ўрин қолмасди.

вазирлигига мурожаат этди. Фермернинг аризасини ҳар томонлама чуқур ўрганган Жиззах вилояти адлия бошқармаси мутахассислари тадбиркорга етказилган моддий ва маънавий зарарини ундириш ҳақида фуқаролик ишлари бўйича Жиззах туманлараро судига даъво аризаси киритди.

қарор чиқарилди. Шундай бўлса-да, ҳозир "Артур-Г" фермер хўжалиги қийин аҳволга тушиб қолган.

ўрнини қоплади. Хайхотдек чорва моллари биносида ҳозир тўрт бош ситиг, 6 бош қўйдан бошқа ҳеч вақо йўқ.

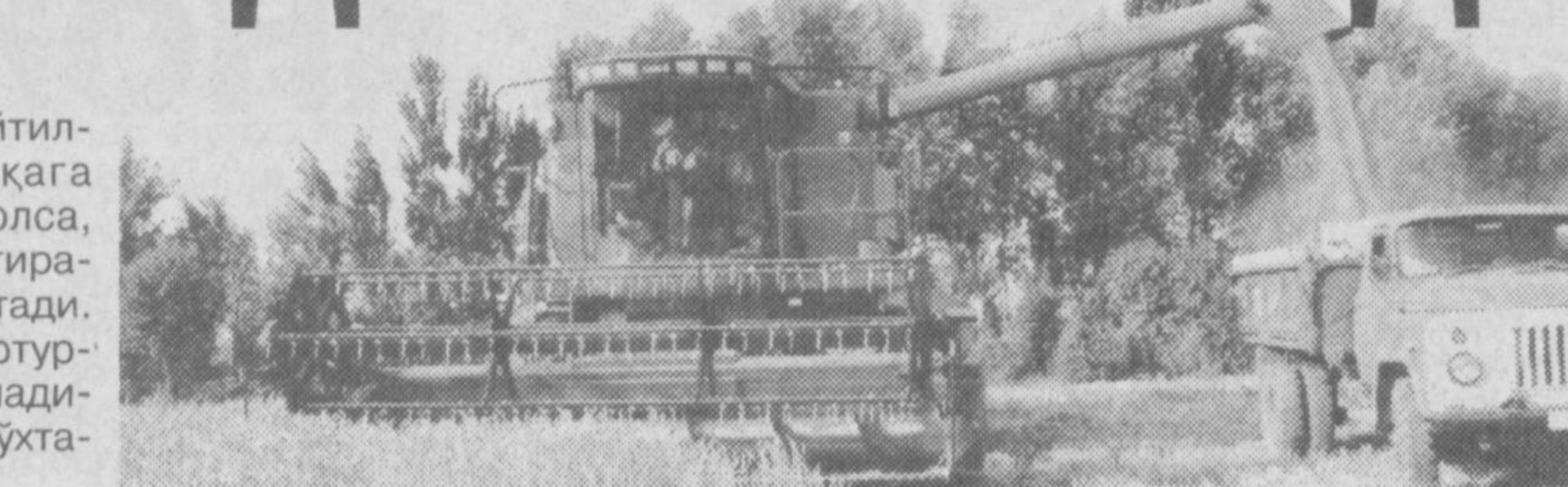
Tashvishli hol

қонини қилмаётган. Ҳайдов тракторини ишлатиш, урулқич сотиб олиш, экиш, ўғитлаш учун маблағ тополмаётган.

Суд қарори ижроси қачон тасминланади? Ҳал қилув қароридида маблағ фермернинг бандидаги ҳисоб рақамига қачон тушади? Норой Эшмуродов фермер хўжалиги қаддини қачон тиклайди? Бу саволларга жавоб топиш мутасаддилар иштирокида ҳавола. Уйлашимки, улар тез орада ҳақиқат масаласига эътибор қаратишди ва муаммонинг оқилона ечимини топишди.

Мирзабек ЁҚУБОВ, ХУҚУҚШУНОС Ҳамид ЭҒАМ, "Инсон ва қонун" муҳбири

КРЕДИТ ТЎЛАНДИ, БИРОҚ...

очик суд мажлисида адолатли қарор қабул қилинди. Н.Эшмуродов фондасига 1 миллион 760 минг 400 сўм моддий ва маънавий зарар, фермер хўжалиги азоси Рухсат Эшмуродова фондасига 100 минг сўм маънавий зарар ундирилишига қаратилган

лиши керак. Кредитнинг вақтида қайтарилмаслиги ҳам қонун талабларини бузилишига сабаб бўлади ҳамда банк ҳодимларида мижозга нисбатан ишончсизлигини тугдиради.

қарор қабул қилинди. Н.Эшмуродов фондасига 1 миллион 760 минг 400 сўм моддий ва маънавий зарар, фермер хўжалиги азоси Рухсат Эшмуродова фондасига 100 минг сўм маънавий зарар ундирилишига қаратилган

Адлия бошқармаси ҳодимларининг аниқлашга, 33-сонли қарор хусусий

Qonun ko'magi

ЎТМАГАН БАҲОНА

Чортоқ туманидаги "Мавлонбек" хусусий фирмасининг раҳбари А.Тургунов кўйидаги мазмунда ариза ёзди: "Ўтган йилнинг 30 апрел кунини вилоят Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармаси ходимлари А.Абдуҳодиев ва А.Тожибоев томонидан фирманинг мониторинг тартибидида текшириш ўтказилди, тегишли далолатнома таъкидлаш. Шунга кўра, худудий бошқарманинг 33-сонли қарори ва 27-сонли кўрсатмаси қабул қилиниб, хусусий фирмага 453500 сўм миқдориди жарима қўлланилган.

Б.Насриддинов харидор А.Қаҳҳоровга касса чекини берганида у касса чекини олмасдан чиқиб кетган.

Мазкур ариза вилоят адлия бошқармаси ходимлари томонидан ўрганиб чиқилганда ҳақиқатан ҳам, Наманган вилоят монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш вилоят худудий бошқармасининг 2003 йил 29 апрелдаги 74-сонли буйруғига асосан бошқарма ходимлари А.Абдуҳодиев, А.Тожибоев ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш федерацияси Наманган вилоят бирлашмаси вакили С.Бойдашев ҳамкорлигида 2003 йилнинг 30 апрел кунини Чортоқ туманидаги "Мавлонбек" хусусий фирмасига қарашли АЕКШ шаҳобчасида "Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида" Қонуннинг 10 ва 11-модда талабларига риоя этилиши юзасидан мониторинг ўтказилган.

Ушбу қонуннинг 9 ва 12-моддаларига асосан назорат қилувчи идоралар фаолиятини мурожаат қилувчи бошқарма субъектлар томонидан қонунлар ҳамда ўз фаолиятини тартибга солувчи бошқа қонун ҳужжатлари қандай бажарилаётгани назорат қилувчи идораларнинг бир марта назорат қилиши текшириш деб ҳисобланиши белгиланган.

Мониторинг ўтказиш жараёнида "Мавлонбек" хусусий фирмасига қарашли АЕКШдан 5 литр "А-76" белгили бензин ёқилгани харид қилган давлат белгиси «16 Д 58 29» бўлган "Тико" русумли автомашини ҳайдовчиси А.Қаҳҳоров АЕКШ ёрдмчи оператори П.Насриддиновга 1200 сўм пул беради. Лекин касса чеки олилмагани аниқланиб, бу ҳақда далолатнома тузилади.

Суд мажлисида бензин олди-соттиси билан шуғулланган гувоҳлар ҳам иштирок этишди. Ёрдмчи оператор Б.Насриддинов касса чекини берганини, харидор А.Қаҳҳоров эса оператор касса чеки берганида ўзи олгангани эътироф этди.

Ушбу қарорга асосан "Мавлонбек" хусусий фирмасиди 2003 йилнинг 31 май кунини 125-сонли тўлов топшириқномаси билан 140 минг сўм, 2003 йилнинг 12 июни кунини 14-сонли "инкас" топшириқномасига асосан 25 юни кунини 40 минг сўм — жами 180 минг сўм ундирилган.

Суд мажлисида бензин олди-соттиси билан шуғулланган гувоҳлар ҳам иштирок этишди. Ёрдмчи оператор Б.Насриддинов касса чекини берганини, харидор А.Қаҳҳоров эса оператор касса чеки берганида ўзи олгангани эътироф этди.

Қамолиддин ОРИПОВ, ХУҚУҚШУНОС Маъмур МУСУЛМОНОВ, "Инсон ва қонун" муҳбири

Боши учинчи бетда

Хабти, яъни жисмоний шахсларнинг ҳаёти, соғлиги, меҳнат қобилияти ва пул таъминоти билан боғлиқ манфаатларининг сугурта қилишга ихтисослашган сугурта компаниялари Нисом жамгармаларининг энг кам миқдори 250 000 АҚШ доллари;

Умумий сугуртага ихтисослашган сугурта компаниялари Нисом жамгармаларининг энг кам миқдори 150 000 АҚШ доллари;

Кайта сугурта қилишга ихтисослаш-

чиликда белгиланган энг кам миқдордан кам бўлмаган Нисом жамгармаларининг шакллантирилган тасдиқловчи ҳужжатлар, сугурта фаолиятининг иқтисодий асоси (бизнес-режа, кайта сугурта қилиш шартномалари режаси ва бошқалар), амалга оширилиши назарда тутилган сугурта турлари шартлари ва бошқаларини қабул қилиб қолган кундан бошлаб кечи билан 30 кун давомида ушбу ҳужжатларни кўриб чиқиб, лицензия бериш ёки бермаслик тўғрисидаги қарорни қабул қилади.

Лицензия давбогарининг ҳужжатларини лозим тарзда расмийлаштирмай тақдим этиши, уларда нотўғри ёки бузиб кўрсатилган маълумотларни кўрсатиши лицензия давбогарининг лицензия талаблари ва шартлари ва танлов шартларида номувуфликнинг лицензия беришни рад этиш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Агар лицензия эгаси унга лицензия бериш тўғрисидаги қарор қабул қилинган ҳақидаги хабарнома юборилган пайтдан эътиборан уч ой ичиде лицензияловчи идорага лицензия берганлик учун давлат бож тўланганини тасдиқловчи ҳужжатни тақдим этмаган ёки лицензия шартномасини имзоламаган бўлса, лицензияловчи идора маъмур лицензия бекор қилишга ҳақли.

"Сугурта фаолияти тўғрисида"ги Қонуннинг 25 моддаси 2-қисмида сугурта назорати давлат инспекциясининг ўз ваколати доирасида сугурталовчилардан қабул қилинган пул маблағлари ва мажбуриятларининг миқдорларини ҳақидаги ахборотни ёзма равишда суров сабаблари кўрсатилган ҳолда та-

лаб қилиш ҳуқуқи белгилаб қўйилган. Шунингдек, бу қонун сугурталовчиларнинг тўлов қобилияти, монополически фаолият ҳамда ахборот олиш ҳуқуқи қаролларини ҳам белгилайди.

Бундан ташқари, қонунчиликда сугурталовчиларнинг лицензияси амал қилиши тугатилиши, сугурталовчиларни қайта ташкил этиш, тугатиш ва тугатилаётганда кредиторларнинг талабларини қаноатлантириш масалаларига ҳам алоҳида эътибор берилган. Жумладан, лицензиянинг амал қилиши тугатилган кундан эътиборан беш кун

ичида Молия Вазирлиги таркибидеги Сугурта назорати давлат инспекцияси сугурталовчинини тугатиш тўғрисидаги ариза билан тегишли ҳужжалик судга мурожаат этиши шарт.

Бунда сугурталовчининг илгари амал қилган бошқарув идоралари ваколатлари тўхтатилиб турилиб, улар Сугурта назорати давлат инспекцияси томонидан янги тайинланган муваққат маъмуриятга суд тегишли қарор чиқаргунга қадар ўтади.

"Сугурта фаолияти тўғрисида"ги қонуннинг 17 модда 4-қисмига мувофиқ сугурталовчининг муваққат маъмурияти ўз фаолияти даврида илгари тузилган сугурта шартномалари бўйича сугурталовчининг бошқарув ҳаражатларини сугурталовчи тўлаётган пуллари ҳисобга ёзиш ва сугурта ҳодисаларини ўз берганда сугурта товонини тўлаш билан боғлиқ бўлган хатти-ҳаракатлардан ташқари бошқа харажат операцияларини амалга оширишга ҳақли эмас.

Тугатиш тўғрисидаги қарор қабул қилинган кундан кейин сугурталовчи сугурта назорати давлат инспекциясига ту-

Huquqiy ma'rifat

гатишга рухсатнома олиш учун ариза билан ёзма равишда мурожаат этган ҳолда қонунда белгиланган ҳужжатларни илова қилиши лозим.

Сугурта муносабатларида алоҳида аҳамиятга эга бўлган сугурталовчи аҳамиятга эга бўлган ҳуқуқларини химоя қилиш масаласини маъмур қонуннинг тугатилаётган сугурталовчи кредиторларнинг талабларини қаноатлантириш навабати тўғрисидаги моддада ўз ақсини топган бўлиб, унга қўра тугатилаётган сугурталовчининг тугатиши амалга ошириш билан боғлиқ харажатлари, шунингдек, асосий вазибаларини таъминлаш заруриятидан келиб чиқадиган харажатлар тўлангандан сўнг айнан сугурталовчиларнинг талаблари қаноатлантирилди.

Хулоса сифатида айтишдан бўлса, сугурта тўғрисидаги қонунчилик сугурта фаолиятининг профессионал иштирокчилардан асосийси ҳисобланмиш сугурта ташкилотлари фаолиятини ташкиллаштириш ва ривожлантириш орқали мамлакатимиз сугурта бозорининг барқарорлашувида салмоқли таъсир кўрсатади. Албатта, сугурта қонунчилиги энди тақомиллашганига боис бу борада айрим муаммолар ҳам йўқ эмас. Шу боис келгусида нафақат сугурта фаолиятининг профессионал иштирокчилари фаолиятини тартибга солиш, балки мулкий манфаатини химоя қилиш мақсадида сугурта хизматларидан фойдаланувчи шахслар, яъни сугурталовчиларнинг ҳуқуқий ҳолати, ҳуқуқ ва мажбуриятлари масаласига ҳам қонунчиликда аниқ ифодасини топиши лозим. Ана шундан сугурта тизими янада тақомиллаштириб, энг ишончли қаролат мезонига айланади.

Лутфяноҳ АБДУКАРИМОВА

Tahlil va saboq

МЕҲНАТ ҚИЛГАНГА БЕРАДИ

"МЕН МОЛ БОКАМАНМИ?"

Ишончада ўтирсам, кутилмаганда телефон жиринглаб қолди. Гўшақни олсам, синфдош дўстларимдан бири экан. Салом-алиқдан сўнг "Тошкентга келдим. Метродаман. Келиб олиб кетсанг" деди. Манзилни тушутирсам ҳам барибир топмаслигини айтиди. Қароқчилик шайхонага келиши, бори олиб келмасам, хафа бўлмасин деган уйда йўлга чиқдим. Метро бекатида учрашдик. Ишим бошимдан ошиб ётганига қарамасдан, кўнглига келмасин, деб уйга олиб кетдим. Синфдошнинг икки пиёла чой ичар-ичмас "дард" ини тўқиб солди.

— Бу ёққа ҳам меҳмонга келганим йўқ. Агар олмаги бўлса, бирор иш топиб, ишласамми, дегандим. Ҳарна, бўзғорга уч-тўрт сўм ёрдам бўлади.

Тўғриси, унга нима деб маслахат беришим билмадим. Уйда беш-ун кун кириб-чиқиб юрди.

Эрталаб иш излаб чиқиб кетади. Кечқурун хориб-толиб қайтиб келади. "Ха" десам, "иш топилмапти", дейди. Хуллас, шундай кунларнинг бирида қилшқондан бошқа синфдошлар кўнгирик қилиб қолди. Мактабни битирганимизнинг йилгирма йиллигини нишонлашга ётган экан. Иш, бола-чака, югур-югур билан бўлиб, оранд шунча вақт ўтиб кетганини ҳам билмай қолганман. Э-ҳей, кеча мактаб партасида шўхлик қилиб юрган болалар — бугун узлари ота-она. Бугун ўша мактабда уларнинг фарзандлари таълим оlishапти. Синфдошларимнинг орасида йилгирма йил мобайнида бирор марта учрашмаганларим ҳам бор...

Белгиланган кун Тошкентга иш излаб келган синфдош билан йўлга отландик. У ҳали ҳам иш топмаган эди. Эрта саҳар бўлиб борманимиз учун ҳам биринчи унинг уйига бордик. Тўғриси, алоҳида ховлижой қилиб чиқиб кетган, уйига

бормаган эканман. Бир даҳлиз, пастак-пастак икки хона. Тўшалган наматларнинг ҳам ранги ўнгиб кетган...

Бир пиёла чой инган бўлиб, ховлижа чиқдик. Томорқа қуриб-қақшаб ётибди. Ваҳоланки, шундай уйнинг орқасидаги ариқда бир тегирмон сув пишиқиб қолган. Мол-ҳол ҳам қўрнмайди.

— Нега томорқага ҳеч нарса экмагансан, — деб сўрадим. — Нима ҳам экардим. Картошка-пиёз арзон бўлса. Томорқадан оладиган даромад, қилмаган меҳнатинг арзи-майди, — деди у.

— Хеч бўлмаса, мол-ҳол қилмайсанми? Уйингиз орқаси яёлов экан, — дедим яна.

— Қизикманми? — деди у. — Энди бир камим мол боқиб қолувди...

Шунда унинг "камбағаллиги" боисини англагандек бўлдим...

(Давоми тўртинчи бетда)

Soxtakorlik

Кўнгли қурғурга эрк берсангиз, нобарангиз қўйсиз қўчаларга етакламайди? Унинг жилавини қўйиб юборсангиз қўйсиз қўчаларга етакламайди? "Қаҳрамоний" Аҳмад Юсупов деган кимса Иштхон шаҳридаги 28-қасб-хунар билим юртида уста вазибасида ишлаб юрди. У гоҳ-гоҳида хаёлга қўлар, кутилмаганда муъжиза зо беришини, худди эртак қаҳрамонларидек ҳаётини бирдан ўзгартириб қолишини орзу қиларди. Шундай ширин хаёллар гирдобиде юрсан, билим юртига ишга кирганига беш йил деганда, кутилмаганда муъжиза юз берди...

ФЕЛЬЕТОН

1995 йилнинг оддий кўнларидан бири эди. Дарвозадан Аҳмаднинг исмини айтиб нотаниш бир кимса чакриб қолди. Аҳмад меҳмонни уйга таклиф қилди. Сўбат охида маълум бўладики, келган одам Аҳмад Юсуповга Тошкент давлат педагогика институтининг дипломинини тўғрилаб бермоқчи экан. Бу гапни эшитиб А.Юсупов шоши-либ қолди. Кўндан орзу қилиб юрган хаёллари рўёбга қабаъатидан терисига сиғмай қувонди.

Шундай қилиб, меҳмон мезонига 1987 йилда Тошкент давлат педагогика институтига ўқишга кириб, уни 1992 йилда битиргани тўғрисидаги дипломинини ёзиб берди. А.Юсупов эса зиёфати қуёқ қилиб, 150 минг сўм пулни меҳмоннинг қўлига тутқазди. Қарабсизки, касб-хунар билим юрти устаси бирпасда дили маълумотли мутахассис-жисмоний тарбия фани ўқитувчисига айланди-қолди.

Шундан сўнг касб-хунар билим юртига ўқитувчи бўлиб ишга кирди. Ажабланишли томони шундаки, ўшанда ҳеч ким Аҳмаднинг бирдан олий маълумотли ўқувчи бўлиб қолганига шубҳаланмади. Унинг бирон марта қилки ёки ёғи ўқув сессиясига келмагани ҳам ҳеч кимнинг хаёлига келмади. Аксинча, Аҳмаднинг давраларда бир неча мартаба курашга тушганини эслаганлар "бир пайтлар ўқиса, ўқигандир-да" деб қўя қолишди.

Шундай қилиб, А.Юсупов касб-хунар билим юртида жисмоний тарбия фанидан дарс берди. Талабаларнинг машаққатини, ҳаяжонли дақиқаларини бошдан кечирмай, осонгина олий маълумотли ўқувчига айланган А.Юсупов атрофдагилар энди меним иззат-эҳтирматини аввалгидан ҳам кўпроқ ўрнига қўяди, деб хотамта бўлган экан. Лекин ҳеч кимнинг иши йўқ, ахвол ўша-ўша. Бу А.Юсуповга малол ботди, нафсониятига теги. Иzzатлабди қилиб, ойлик маош озлиги бахонасида ишдан бўшатишларини сўраб ариза ёзди. Билим юрти раҳбарлари "Сен бизга сув билан ваҳодек зарурсан, кетиб қолсанг, холи-мис нима кечадди", деб ялиниб-влвормади. Аризага асосан уни ишдан бўшатишди.

Бироз бекор юрган, Аҳмад тўман меҳнат, бандлик ва ахлоқий иқтимоий ҳимоялаш бўлимига иш-олиш мақоми беришларини сўраб, ҳужжат топширди. Унинг ҳужжатлари бўлимда 2001 йилнинг 30 августда рўйхатга олинди. Фаршталар "омин" деб юбордими ёки ўзи бир омад чопса, тўхташи қўямиз, ишқилиб, А.Юсупов иш топилишига кўпмн кўз тикиб ўтирмади. Иштхон шаҳар педагогика коллежиде жисмоний тарбия фани ўқитув-

чисига бўш ўрни бор экан. А.Юсуповни меҳнат, бандлик ва ахлоқий иқтимоий ҳимоялаш бўлимига чақиртириб қўлига педагогика коллежиде ишлаш ун-ўйланма беришди.

Аҳмад касб-хунар билим юртида ишлаган пайтда Баҳоидир Хидиров директор эди. Буни қарангки, у қўлида йўланма билан педагогика коллежига келса, Б.Хидиров шу ерда раҳбарлик қилаётган экан. Директор Б.Хидиров А.Юсуповни янши танигани учун ҳужжатларини қўришга қўриди, дипломига нисбатан унда шубҳа туғилмади. У А.Юсупов билан сўбатлашди, аризага ишга қабул қилиш ҳақидаги ёзувини қайд қилди-да, кадрлар бўлимига йўллади. Коллеж кадрлар бўлими назоратчиси Зулфия Маъдиева А.Юсуповни 2001 йилнинг 6 сентябрдан жисмоний тарбия фани ўқитувчиси этиб ишга тайинлаш тўғрисида бўйруқ тайёрлади.

Уз номи билан педагогика коллежиде мактаб ва мактабга тарбия муассасалари учун кадрлар тайёрланади. Бундай "Таълим тўғрисида"ги Қонун, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури талабларига жавоб берадиган даражада бўлимо керак. Улар зиммасига эртанги келажакни яратувчиларини ўқитиш, тарбиялашдек ўта оғир ва ўз навабтида шарофли вазифа юклатилган. Ҳўш, унда А.Юсуповдан нимани кутиш мумкин?

Бунинг устига жисмоний тарбия дарси қирқ беш дақиқа спорт майдониде тўп суриш дегани эмас. Ўқувчиларга назарий бўлимлар ҳам сингдирилиши керак. Ўзи онгига илмлардан бехабар А.Юсупов бошқаларга нимани ўргата олади? Қўри-ниб турибдики, у юзига сохталик ниқобини кийиб олган. Ёшлар ва келажак олдида вилдони зарарча қийналмаган.

Шу ўринда сохта ўқитувчи ишлаган ўқув муассасалари раҳбарлари ва меҳнат жамоалари дипломнинг сохта эканлигига шубҳаланмаганлигига баҳо беришга тўғри келади. Буни фақат атрофда, ўзгаларга бефарқлик деб айтилса, тўғрига ўхшайди.

Текшириш чоғида "устаси фаранг" уста Аҳмад Юсуповнинг 987691 рақамли дипломи қалбаки экани аниқланди. Суд вилдонида қаллобликка амаллашган кимсага нисбатан қўлимишга яраша жазо тайинлади.

Мамаюсуф ШЕРИЙГИТОВ, хуқуқшунос

Абдухамид ХУДОЙБЕРДИЕВ, "Инсон ва қонун" муҳбири

Qabohat yo'li

ТУВАНЛИК

Кейинги пайтларда айрим фуқароларни турли хил алодов ёўли билан чет элларга олиб чиқиб, улардан ноқонуний равишда фойдаланиш ҳолатлари содир этилаётгани ҳеч кимга сир эмас. Айниқса, аёллардан тубан мақсадларда фойдаланиш, уларни арзон ишчи кучи сифатида сотиш, ҳеч шубҳасиз, юртимиз, халқимиз шаънига иснод келтирмоқда.

Мамлакатимиздаги мутасадди идоралар, жамоат ва нодавлат ташкилотлари ҳақоратлигиде бундай қабих жиноятларнинг олдини олиш, унга қарши курашиш борасида бир қатор тадбирлар амалга оширилаётганига қарамай, барибир айрим юртдошларимизнинг алодов, ёлгон ваъдалар қўрибни бўлаётгани, улар орасида эса жабрдўлда аёллар ва кўлар борлиги ҳақида тезкор маълумотлар олинмоқда.

Масалан, Тошкент вилояти, Оққўрғон тумани, Ибн Сино номидаги кўчада жойлашган хонадонлардан бирида яшовчи Р.Х. ва Тошкент шаҳри, С.Раҳимов тумани, Танисқобов кўчаси, 3-уйда яшовчи Н.М.лар фуқаро Г.Эрмаева ва дастлаб терговда шахси аниқланмаган Нарғиза исмли аёлларни алдаш йўли билан ёллонг, Бирлашган Араб Амирияти-нинг Дубай шаҳрига Қозғистон Республикасининг Чимкент шаҳри орқали фохишалик билан шуғулланиш учун юборгани аниқланди. Албатта, бундай тубан қилмиш жазосиз қолмади. Уларга нисбатан Жиноят Кодексининг 135-моддаси 3-қисми билан жиноят иши қўзғатилди.

Шунингдек, Чирчқ шаҳри, 3-кичик даҳисада яшовчи Т.Файезова ва Чирчқ шаҳри ИИБга эриша билан мурожаат қилиб, "Ката" исми аёл уни алдаб, хорижий давлатлардан бирига олиб бориб фохишалик билан шуғулланишга мажбур қилганини билдиришди. Шу ўринда таъкидлаш жоизки,

айрим фуқароларимизнинг ҳуқуқий саводсизлиги ва хорижий давлатларга чиқиб ишлаш тартиб-қоидаларидан етарли хабардор эмаслиги осонгина пул топиш, мўмай даромад орттириш пайида юрган нопок шахсларга жуда қўл келмоқда. Улар фуқароларга ёллонг ваъдалар бериб, осонгина ўз тузқарига илтижирмоқда.

Ана шундай жиноятларни олдини олиш мақсадида ўзбекистон тадбирлар натижасида Самарқанд шаҳрининг Темирйўли тумани, Д.Қўшчи кўчасида яшовчи Т.Б. исми аёл Д.Ироқов кўчаси, 101-уйининг олдида Бухоро шаҳри, Му-стақиллик кўчасида яшовчи 1981 йилда туғилган Ф.А. ҳамда 1981 йилда туғилган Д.В. ларни алдаб, уларни чет эл давлатларига фохишалик билан шуғулланиш учун ёллонг, бу қўлардан 400 АҚШ дол-ларини олаётган вақтида ушлан-ди ва унга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Шу билан бирга чет мамлакатларга чиқиб қўямачилик, фохишалар ва бошқа ноқонуний хатти-ҳаракатлар содир этгани учун депортация қилинган фуқаролар ҳақидаги маълумотларни ҳар бир маҳалла, мактаб, олий ва ўрта махсус ўқув муассасалари, ташкилот ва идораларда мукоама қилиш, уларнинг тақдирини мисолида бошқа фуқароларнинг четта алдаб олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш чоралари қўриқилмоқда. Фуқароларни алдов йўли билан четта олиб бориб сотувчи шахслар хорижда аниқланган тақдир-

Nadomat

ОДАМНИНГ ОЛАСИ

Урганч туманининг Фойбу қишлоғида яшовчи Ортиқбой Қўпаловни ўз таниш-билишлари овчи сифатида билишарди. Шу боис айрим тўй-марокаларда унга турдан ҳам жой кўрсатишар эди. Айтишларича, у тартиб-интизомни ёқтиради, гурури баланд, ўзини мардлар сирасидан санади. Қишлоққа бориб, "Ортиқ ким?" — дея сўрашса, бировдан тайинли гап чиқибди дардлуком. Аммо "Ортиқ овчи ким?" дейишса, ҳамма ўша Ортиқни кўрсатади.

У уйда 3 та миллик сақлайди: иккови "қўшғиз", биттиси хаво ёс-тиқчали спорт қуроли. Ўқ-дорилар ҳам қуролига яраша етарли. Иккита "қўшғиз" учун тегишли рухсатнома олган.

Ортиқбойнинг бир феъли бор. Узининг чапани ҳаёти, танишларини орасидаги ўрни ва эътибори билан гурурланишини ёқтиради. Уз эъзати бировлар олдида янада зиёда бўлишини истади. Ен-атрофдагилардан хамиша мактов сўзлар кутади. Аёфуски, Ортиқбой одамнинг олмаси эканини тушунмайдиганлар, тушунса-да, тан олишини истамайдиганлар, иззат-хоҳишини назар-писанд қилмайдиганлар ҳам бор. Ен қўшиси, яна ҳам аниқроқ айтилса, холасининг қизи — уч нафар фарзанднинг онаси Чиннигул ана ўшаларнинг бири. Эсини танибдики, қариндоши на уни, на унинг элдеги "обру-эътибори"ни тан олади, таъна-дашном, маломат ва тухоматмуз ҳақоратларининг эса охири йўқ. Шу боис, узок йиллардан буюн Ортиқбойнинг қариндошида хусумати бор. У билан сўзлашмайди, узаро борди-келди-лар тақа-тақ тўхтаган. Ортиқбойнинг фикрича, барчасига Чиннигул деганда, у Ортиқбойнинг "даво"лик-лини тан олмас экан, айбдорлигича қолаверди. Бунинг учун у хатто жазоланишга ҳам лойик.

Шуларни уйлар экан, Ортиқбойнинг вужудида қариндош-қўшнисининг феъл-авторига нисбатан чуқур нафрат туйғулари жунбушга келди. Сирасини айтганда, Чиннигулнинг вайсаллари Ортиқбойга хамиша найза каби ботади.

"Келиб-келиб мендай одамни бадном қилади бу шаллақи. Энди бир оғиз сўзласа ўзидан кўрсин. Дашонларига ортиқ тоқат қўлолмайман", деб уйларди у шун тоғда. Аммо ўйини охирига етказ-а олмади. Кўча тарафдан қўшнисининг шанғиллаган овози эшитилди: "Кўчадаги гердайишларига ўлайми? Унинг ўрнига бола-

ларингни тарбияла, ҳаммаси ўғри. Қўнбақоримни олдин ҳам ўғирлаган, бугун ҳам ўғирлабди. Қизи ҳам..."

Қариндошининг бу гаплари Ортиқбойни баттар ғазаблантирди. Бирок қўшнисига қўл кўтаришга барибир юраги дов бермади. Аламини даставвал болаларидан олишга аҳд қилди. Шу ниятда ўғли Маҳмуджон, қизи Мухаббат, турмуш ўртоғи Верганини чакриди. "Қўлоқ-оиз" болаларни роса сўқди. Аммо бу билан ҳам ховури босилмади, шекилли, қўлига эрк берди. Калтак зарби гарчи болалар елкасига тушаётган бўлса-да, ундан Верганига ҳақ қўришга олдди. У болаларни эргаштирганча аразлаб ундан кетиб қолди. Мана, Ортиқбой уйда ёлғиз. Уй саҳни анча кенг бўлса-да, у ўзини қўйишга жой топпайди. Аслида Ортиқбой дилида уйғонган кучли қаҳр-ғазаб, аламини болалардан эмас, балки захрини сонаётган қўшнисидан олиш-ни ният қилганди. Охири дақиқда истиқолага бориб, сўғимини болаларига ўтқазди. Бу билан ўзини бир қадар енглиб ҳис этди. Лекин рафисининг калтакланган болаларни олиб, уйдан кетиши дилидаги ўтчи кучли аламага айланганди. Дил ярасини янгилади. Хусумат энди лиммо-лим эҳтиросларини жилавландан тамомила охиж қолди. "Энди аламинини калтакланган болаларим-у аразлаб кетган ёстиқ-дошимдан эмас, балки оғизга эрк берган қариндошимдан, кейин эса хотинига кучи етмаган эридан оламан", деган шум ният уни оёққа қалқитди. Уч донна миллик ва талай ўқ-дорилар жойлаган темир сандикни очиб, "қўшғиз"ни қўлига олди. Сўнгра тўхталик билан унга иккита ўғни юллади, учта ўқни эса чўнтағига солди.

Ана энди ҳаммаси шай. Вақт алмаҳалдан ошган. Уйда ҳам, кўча-қуйда ҳам уни шум ниятдан қайтишга, эсини жойига солиб, шаштини совутишга ундовчи қодир кимсанинг ўзи йўқ. Қўшнилари эса кечки овқатдан сўнг ёнбошлаб телевизор томоша қилишяпти.

Дарвоза тарақлаб очилди. Ич-қаридагиларнинг нигоҳи оstonага қадалди. Уйдагилар даставвал милтиқнинг ўзлари томон илдам яқинлаётган қўш оғзини, унинг ортидан эса шитоб билан остона хатлаётган Ортиқбойни кўришди. Шу топда унга ақ ўргатиш, ниятдан қўйиш ёки ховурдан тушишга ундашдан асло наф йўқ эди.

(Давоми тўртинчи бетда)

Аждодлар заковати

Қонун инсон ҳуқуқлари, фаолиятини маълум мезон ва меъёрлар асосида белгилашга йўналтирилган, барча учун умумий ва мажбурий, ҳар қандай шароитда қатъий амал қиландаган тартибдор тизимдир. Шу маънода қонунлар ижтимоий бошқарув тизими тарққитишини юқори босқичларда, одамлар ўртасидаги ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий муносабатларни йўналтиришнинг зарурият ва эҳтиёжи асосида юзга келади.

Ижтимоий бошқарувнинг қонунчилик асосланган шакли даставвал Шарқ мамлакатларида юзга келган маънавий, ижтимоий, иқтимоий, сиёсий муносабатлар ривожланиши билан боғлиқ равишда тақомиллашиб борган. Икки дарё ораллиғида шаклланган илк давлатлар ҳаётига оид ҳуқуқий ҳужжатлар бу масалага анча оидинлик киритади. Шундай тарихий ҳужжатлардан бири Хамурапи Қонунларидир. Жамиятнинг муайян қонунларга таъйин босқариш аъна-ниси Хамурапи белгилаган ҳуқуқий тартиб тизимидан аввал ҳам бўлгани эҳтимолдан узок эмас. Бу қонунлар жамият, кишилар ҳаёти, оилавий муносабатларнинг жуда қўп томонларини қамраб олади. Қабул қилинган қонунларга амаллаб қилганда ҳаётида яшовчи барча фуқаролар сўзсиз амал қилиши шарт бўлган. Бизга хозирга қадар маълум бўлган бу қонунларнинг иқтиросини эърамиздан аввалги 1792-1750 йилларда Ебил подшоҳи бўлган Хамурапидир. Шу сабабли ҳам бу қонунлар Хамурапи қонунлари дейилади.

Ебил қишлоқ ҳўжалиги ривожланган мамлакат бўлгани боис қонунларда ер, сув, деҳқончилик масалаларига қатъий эътибор берилган. Қўнғна бинон хар бир деҳқон ўзи ери яқинида жойлашган тўён учун масъулдир. Агар тўён бузилиб, бошқаларнинг экинларига зарар келтирса, таълофларини қоплаш учун деҳқоннинг ўзи бугун молу мулкни сотиши шарт бўлган. Қўнғнада мажбурият жидатлари қўнғлиги ҳам кўза ташланади туради. Мамлакатдаги ижтимоий та-

бақаланиш ҳам қонун асосида белгиланган. Мамлакат аҳолиси манфаати қонун билан ҳимояланган эркин кишиларга, сотиш ва сотиб олиш мумкин бўлган қўнғнага бўлган. Умуман, Хамурапи қонунлари мамлакат иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ҳаётининг барча томонларини тўлиқ қамраб олган.

Қонунчилик тизими шаклланиши, ришволатчи тарихи ва назариясига оид муаммоларни Юнонистонга тегишли манбалардан ҳам ўрганиш мумкин

Давоми. Боши учинчи бетда

Синфдошлар йиғилиб, мактабга бордик. Уқитувчиларимиз билан дийдорлашдик. Дастурдон атрофида суҳбатимиз қизиганди-қизиди. Хеч кимни бир-биридан ажралгиси келмайдди. Лекин тарқалиш керак. Ҳаммада ҳам иш, ташвиш бор. Хайрлашаётми, бир синфдошимиз "меникига сира бормагансан", деб гина қилиб қолди. Хали йўлга отланишимга икки-уч соат вақт бўлгани учун "бўпти" дедим. Тўғриси, мактабни битириб уй-жой қилиб чиққач, бу синфдошимнинг уйига бирор марта хеч бормаган эканман. Уйига бордик. Баланд қилиб қурилган иморат. Нарвозахонада гинжингавагон отдек "Девочка" турибди. Уйда қалин-қалин гилламар тўшалган. Рангли телевизор. Видеомагнитофон. Юмшоқ меҳел. Хуллас, биз шаҳарда қўнқан уйлардан хеч бир фарқи йўқ.

— Нима иш билан шуғулланыялсан, — деб сўрадим қизуқувчанлик билан. Чунки уни мактабни битиргандан кейин ўқишга ҳаракат қилмагани билардим. Отаси ҳам жамоа ҳўжалигига оддий ишчи эди. Эшитишимга қараганда, ўзи ҳам ота касбини тутган. Лекин унинг кўриши, ҳижолағига қараб уни оддий дехқончилик қилаётганига ишонгим келмасди.

— Бизники ота касб, жўра, — деди у чой қайтара туриб. — Ризкиминиз даладан еймиз. Ана томорқани ярмига иссиқхона қилганман. Помидор-бодиринг эканман. Қолганига қулупнай. На унисини, на бунисини бозорга олиб боришга вақт бор. Сотувчилар ўзлари келиб уй-

дан олиб кетишади. Қолаверса, уч-тўртта мол-қўй дегандай... У гапираяпти-ю, мен ёнимда ўтирган — шаҳарга иш ахтариб бориб тополмаган — синфдошимга қарайман. Хар иккисининг ёши тенг. Бир партада ўтириб ўқишган. Бир вақтда томорқа олишган. Уйлари битта кўчада жойлашган. Бирининг остида машина, егани олдида-ю, ёмагани ортида. Бирининг эса меҳмон келса, тўшагулик оҳорли кўрпачаси ҳам йўқ...

Хўш, бунга ким айбдор? Бугунги

банк сир-асрорларини ўргатади. Юзидан нури борлиги ёки яхши суҳбатдош бўлганиги сабабми, Навоийга йўлим тушса, албатта, оқсоқолни бир зиёрат қиламан. Ана шу оқсоқолнинг бир одатига хар доим қўйил қолганман. Узингизга маълум, шаҳар ховлилари мўъжазгина бўлади. Нар и борса, тўрт-беш сотиқ чиқар. Лекин шу ховлида йўқ мева ва гулнинг ўзи бўлмас керак. Кишини ҳисобга олмасангиз, бошқа фаслларда бу уй эмас, чаманзор, деб ўйлайсиз. Хул-

май қўяркансан, киши. Лекин сиз сўрадингизми, жавоб беришим шарт. Мана шу ховлидаги хар бир дарахт, хар бир гулни ўзим, ўз қўлим билан экканман. Уларнинг парвариши мен учун меҳнат эмас, аксинча, роҳат бағишлайди. Камдан-кам ховлида бозордан мева-чева харид қиламан. Чунки ҳовлимиздаги мева нафақат ўзимизга, балки қўни-қўшинларга ҳам етади. Невараларга келганда-ки, уларга қўшилиб ўзининг ҳам бола бўлгим келиб кета-

Tahlil va saboq

Учинчидан, оиланинг жамғармасига фойда. Бунга танишим айтаман, менинг зинақилгимга йўтасизми, замонавий тилда тадбиркор, деб атайсизми, бу сизнинг ихтиёригингиз. Фақат битта гапни таъкидлаб қўйи: меҳнатнинг, пешона терининг уяти йўқ.

Қолаверса, ҳалол меҳнат билан оила тебратиб бизга ота мерос. Фарзандларим, невараларимга ҳам ҳамма шундай, деб ўқитирман. Меҳнат қилинг. Шунда етган лўқмангиз ҳам ҳалол бўлади. Узингиз ҳам қаримайсиз.

Раҳим ақанинг саволимга берган жавобини бекорга тўлик келтирмадим. Бугун ўқиш даври қўнқичликларини баҳона қилиб, "хавф оғирлашиб кетди", деб нолувчиларни уратамиз. Уттиз ёшида тоғни урса талқон қила оладиган кучи бор йигитнинг болаларинг нафақасига қараб ўтиришини кўз олдингизга келтиринг. У яна иш йўқлигиндан дийдиб қилади. Томорқаси чўл бўлиб қашаб ётган, оғилноқасига биттагина сигирни боғлаб қўймаган одамни оқлаш мумкинми?!

Йўқ, албатта.

Мақолага ҳам Раҳим ақанинг сўзлари билан яқин асослашман.

— Ёдингизда бўлсин, худо ҳам бойман деганга, меҳнат қилганга беради. Ётиб олиб қамбағалликдан ногилан одам худого ҳам ёқмайди. Шундай экан, имконингиз борми, меҳнат қилинг. Хеч қачон ҳор бўлмайсиз.

Ислом ҲАМРО, "Инсон ва қонун" муҳбири

Nodir siymolar

ЮКСАК КАМОЛОТ СОҶИБИ

Тарихни улуғ мураббий дейдилар. Зеро, тарих келажакнинг асосидир. Шу маънода халқимизнинг бой тарихи ҳозирги авлод учун аҳамият мавқо бўлади. Шунга назарда тутиб, тахририят халқимизнинг буюк фарзандлари бўлган тарихий шахслар ва улар билан боғлиқ қаратилган воқеалар билан ўқувчиларни таништириб боришга ҳарор қилади. Қўйида ана шундай мақолаларнинг дастлабки сизилан тилимакда.

Раволятаарга қўра, Амир Темуриунг отаси Баҳодир Тарагай ўзининг эътиқод қўйган пири Шамсиддин Кулога ўлимини олиб бориб, болани дуо қилиши сўрайди. Шамсиддин Куло Темурага еттиша нон ва бир тутам ҳовлини бериб, "шу еттиша нонни есанг, сен ериунг эҳлима, бунун дунёга ҳоқим бўласан", деди.

Бўлғуси Соҳибқирон ўзининг қўла қиритган барча фарзандларини пиру устозлари шайх Шамсиддин Куло ва Сайид Барақ номлари билан боғлаган эди. Кейинчалик Амир Темури "Мен номларини эътиб қилдим, бу менга Аллох ота этган барокатнинг бошланғичи эди", деб хотирлаган эди.

Шарофуддин Али Яъдиннинг ёзишича, Мир Сайид Барақа 1370 йили Амир Хўсайн билан учрашди. Амир Хўсайн эса унинг ҳурмат-иззатини жойига қўймайди. Бундан ранжиган Сайид Амир Темурага мурожаат қилиб, унда ногора ва байроқ ҳада этди. Жаҳонгир уни иззат-аҳром билан қабул қилиб, барча истақларини бажаради. Шундан сўнг Амир Темури билан Сайид Барақа ўрталарида бир-бирларига нисбатан теран ҳурмат ва савимий дўстлик юзага келади. Жаҳонгир Мир Сайид Барақанинг маслаҳат ва ўғитларига доимо қўлоқ солган. Масалан, 1383 йили Амир Темуриунг синглиси вафот этди, бундан қаттиқ қайғурган Соҳибқирон тушқулчилик тушди, давлатни бошқариш ишларидан ҳам қўнгли совийди. Шунда Мир Сайид Барақа бошлиқ бир гуруҳдин ахли унинг қўнглини қўтардилар ва давлатни бошқариш ишларини давом эттиришини сўрайдилар. Пиринг ўғитларидан тўғри хўлоса чиқарган Амир Темури яна қаддини тиклаб, давлат бошқарувиға фаол киришади.

Мир Сайид Барақа Амир Темури 1391 йили Штин Урда ҳўмронни Тўхтамышга қарши жангга отланганда ҳам қўп дуолар қилган. Ибн Арабшоҳ бу жанг билан боғлиқ қизик бир воқеани шундай тавсифлайди: "Темури қўшинлари билан Тўхтамыш қўшинлари ўртасида шиддатли жангда мўғулларнинг қўли баланд кела бошлади. Шу маҳал жанг майдонига Мир Сайид Барақ пайдо бўлади, қайфияти буюк бўлган Темурага тасоҳи беради ва отдан тушиб, қабрга бир ҳовуч майдда тошларни олиб яна отга минди-да, қандайдир дуоларни пичирлаб, "Бўйи қочди" деб бақирди ва тошларни душман томонга қараб сочи. Амир Темури ва унинг лашқарлари ҳам "Бўйи қочди" дея ҳайқириб душманга ташланади. Шу тарика Тўхтамыш бошлиқ мўғул қўшинлари тор-мор келтирилади.

Мир Сайид Барақа билан Амир Темури сўнги бир 1403 йили Озарбайжоннинг Қорабоғ деган жойда учрашди. Амир Темури Сайид Барақани кутиб олиш учун чодириндан чиқади ва иккаласи бир-бирларини қўнқолаб, узок вақт йиғилдилар. Чунки Сайид Барақа Темурага унинг сукули набираси Мухаммад Султоннинг ўлими муносабати билан таъзия билдиришга хали турмаган эди.

Али Яъдиннинг қайд этилишича, 1404 йили Амир Темури Қорабоғда қилиб турганда Сайид Барақа оғир касал бўлиб, оламдан ўтади. Соҳибқирон бу воқеадан қаттиқ қайғурди ва улуг Сайидни Андиқўйга элтиб дафн этмоқчи бўради. Бу Амир Темури Сайид Барақга Андиқўйни вафқ қилиб берганини эана бир исботидир. Дарвоқе, "Занфарнома" да ёзилишича, Амир Темури гарб мамлакатларига қўнган етти йиллик юришидан галта билан Самарқандга қайтаётганда Андиқўй орқали юрган. Демак, пири Мир Сайид Барақа қабрини зиёрат қилиб ўтган.

Бошқа бир манбаларда таъкидланишича, Соҳибқирон Ироқ урушида ниҳоятда оғир ахволга тушиб қолади. Шу вақтда Ироқ мамлакатига авлиёуллоҳлардан, яъни Аллохнинг яқин дўстлари бўлиши парhezкор, муттақий, соҳиб ийла ва соҳиб ийли оғани Сайид Барақа ва Сайид Навоийнинг ахирини оғир ахволда тулганларидан хабар топиб, бутун молу дунёларини ва ўзларига тобе бўлган қишлар билан биргаликда Амир Темурига ерданга келдилар. Темури Ироқни элтиб элтиди ва муҳаббат бекбўс ортади.

Сайид Амир Кулоқ Соҳибқирон Амир Темуриунг асосий пириларидан бири эди. Унинг шамоили қуйидагича бўлган: узун бўйли, бугдойранг, кўраги кенг, қўллари узун, чатмақсон, соқолига оқ оралаган, жамоман бақувват, пахлавон келбатли. Пайгамбаримиз наслидан бўлгани учун Сайид ва Амир дейшаар эди. Отаси Амир Ҳамза Ясавия шайхларидан Сайид отанинг дўсти бўлган. Сайид Амир Кулоқ таштанан жуда камтарин инсон бўлиб, эътироз ва қайсарлик нималигини билмаганлар. Волдиларни "У қоринданлигидега шўбхадли таом есан, қорним оғир" таъба қилмаганимиза оғриқдан қутулмасдим. Бу хол бир неча марта такрорланди. Шундан кейин лўқманнинг ҳалол бўлишига диққат

Ахмаддон ЧОРИЕВ, профессор

МЕҲНАТ ҚИЛГАНГА БЕРАДИ

ҳавтдан нолиб, шаҳарма-шаҳар иш ахтариб юрганми ёки кеча-ю кундуз тиними билмай ишлаб, қишлоқнинг олди бўлиб яшаётганми? Шўбхасиз, биринчиси. Чунки унга иш ёқмайди. Томорқага ишлагиси келмайди. Мол-ҳол қилишни ўзига ор билади. Гап-сўзига қўлоқ солсангиз, нолийди...

МЕҲНАТНИНГ АЙБИ ЙЎҚ

Навоий шаҳрида Раҳим ака Нуриддинов деган бир танишим бор. Узоқ йиллар банк бошқарувчиси бўлган. Етмиш ёшга яқинлашиб нафақага чиқди. Ёши етмишга қараб кетаяпти-ю, биринчи қўрган одам ҳали олтимишга ҳам қирмаган, деб ўйлайди. Ҳамиша бардам ва тетик. Жуда серҳаракат одам. Нафақасига қичди-ю, лекин банкдан бутунлай кетгани йўқ. Ҳамон шоғирдларига

лас, жаннатнинг бир бўлаги, дейиш мумкин.

Ховли тўридаги катакларда товуқ, қурқа, гоз-у ўрдақкача бор. Ҳаммасига Раҳим ақанинг ўзи қарайди. Бир кун ҳазиллашиб сўрадим:

— Оқсоқол, катта бир банкнинг раҳбари бўлсангиз. Сизга товуғ-у ўрдақ боқиш зарурми? Ана, бозор тўла туҳум. Бир оғиз айтсангиз бас...

Шунда Раҳим ака нима деб жавоб берди денг:

— Ука, — деди у киши. — Сиз айтган гапни бошқалар ҳам айтишган. Таъна қилиб гапирганлар ҳам бўлган. Орқаюртдан қилиб гапирчиларини ҳам эшитганман. Ҳатто бир яқин оғайимни "Сиз зинақисиз. Туҳум сотиб олишдан қочиб, товуқ боқасиз", деб ўзимга ҳам айтган. Тўғриси, эшитавегрангидан кейин бунақа гапларга эътибор бер-

ди. Бола бўлишига қарамасдан, улар ҳам бирор дарахт ёки гулни синдиришмайди. Қўш усудида қўрганини қилади, деган гап бекорга айтилмаган.

Энди товуқларга келсак. Ота-боболаримиз паррандани етти хазинанинг бири, деганларидега минг қарра ҳақ бўлганлар. Ким нима деса десин, мен ҳақиқатдан ҳам, бозордан туҳум ёки товуқ гўшти сотиб олмайман. Ҳаммаси ўзимиздан чиқади. Қутилмаганда меҳмон келиб қолса, битта хўрозни сўйиб гуручнинг остига босаман. Меҳмон ҳам хурсанд, ўзимиз ҳам. Агар байрамларда қизларим, қувё ва набираларим йиғилиб келадиган бўлишса, битта қурқа сўяман. Икки уч хил таом тайёрлашга етади. Биринчидан, ҳалол.

Charxi kajraftor

УСТАМОН ТАЛАБА

Москвада ўқиш ҳақини қалбаки пуллар хисобига тўлаган талаба қўлга тушди. Бу ҳақида милиция Москва шаҳрининг темир ва қўйилмалар институти бош бўхгалтери хабар берган.

22 ёшли бу талаба институтиунг 4-курсидега тахсил олиб, ўқиш ҳақини ўн беш минг рублдан қўпроғини қалбаки пуллар хисобидан тўлаб кетган. Айни пайтда устаси фаранг талабанинг қалбаки пулларни қаерда, қандай ясаганини аниқланмакда.

ЎЛИМ ЖАЗОСИ ҚАЙТА ТИКЛАНДИ

17 январ (2004 йилда) Ливанда ўлим жазоси қайта тикланди. Шу кўннинг тонг саҳарда Бейрутда икки жиноятчи отилган ва бир жиноятчи осиб ўлдирилган. Бу ҳақида ўлим жазосига маҳкум элтилганларнинг адвокат Иброҳим ал-Ҳарир маълумот берди. Бу уч жиноятчи одам ўлдиргани сабабли энг олий жазого маҳкум этилган.

Бу воқеага қадар Ливанда 5 йил давомида хеч қандай ўлим жазосига йўл қўйилмаган. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш ташкилотлари ва Оврўпа иттифоқи қаттиқ қаршилиқ кўрсатган бўлса-да, Ливанда ўлим жазоси тикланди.

Исломбек РУСТАМБЕКОВ таёйрлади.

Кечув...

ОДАМНИНГ ОЛАСИ

Давоми. Боши учинчи бетда

Хатто унинг таъкибидан қочиб ёки яширинишинг ҳам имкони қолмаган. "Кўшогиз"нинг қонсиргагн оғзи бо пайта келиб Чиннигулни аллақанда мўлжалга олиб бўлганди. "Сенга олдин мен билан ўчикишма, деб айтган эдим. Мана, энди ўзингдан қўр", дея Ортик Чиннигулни бошини мўлжаллаб, тепкини кетма-кет икки бор босди. Чиннигул шу заҳотиёқ жон таслим қилди. Ортикбўй чўнтағидега учта ўқнинг иккитасини бирпасда милтиққа жойлади. Бу гал милтик Оллаберган Рўзимов томонга қаратилди. Чўкаётган киши хатто хас-чўндан ҳам на-

жот излайди. Оллаберган ҳам шундай қилди. Ўзини хонтахта остига урди. Қани энди у Оллаберган учун нажот қалъасига айланса. Ортикбўйнинг бу галги ўқи ҳам нишонга бехато тегди. Қўш оқиб юмгунча содир бўлган дахшатли воқеа унга гувоҳ бўлган болаларга қандай таъсир қилганлигини тавсирлашга тил ожиз. Эгамберган ва Хасанбой ўлим хавфи ўзлари томон яқинлик келаяётганини дарҳол фахмлашди ва фурсатини бой бермай воқеа жойидан қочиб кетишга муваффақ бўлишди. Ортик ҳам болаларни таъкиб қилишга уринмади.

Тун суқунатидега узилган уч ўқ икки кишининг ҳаётига яқун яса-

ди. Эртасига ўша уйдан иккита тобут чиқди.

Инсонни Оллох ато этган ҳаётдан жудо этиш ҳуқуқи бирор бандга берилмаган ва у кеңирилмас жиноят ҳисобланади. Мўмин-мусулмонлар, инсофли-диёнатли, меҳр-оқибатли одамлар хатто мушукка ҳам "пишт" дейишмайди. "Боланг ўрғи" деган бир оғиз сўз учун одамнинг умрига зомин бўлиши Ортикбўй нахоти мардикка қўйган бўлса? Энди гапнинг бу ёғини эшитинг. Бир йўлга икки бетгунча қилинган бошини еган Ортик уйига кела солиб, "мардиклиги"ни инкинчи бора намойиш этиши пайига тушади. У энди ўз жонига қасд қилмоқчи бўлди. Бирок ўз жонига қасд қилмоқчи бў-

ровлар жонига қасд қилмоқдан кўра минг чандон оғир бўлиб чиқди. Охириги дақиқадан "мардик"лигини эмас, чинакам номардлигини намойиш этолди, холос. Электр токи ёрдамида ўзини ўлдирши учун қилган уриниши беҳуда кетди. У ўзини ортик қўнқаб ўтирмади. Жони қўзига барибор ширин қўриди. Пироваддида ўз қилиши ҳақида милицияга хабар қилишдан бўлак илҳож тополмади. Эгилган бошини қилич кесмас, деб ўйлади. Ҳа, эгилган бошни қилич кесмаслигига умид боғласа бўлади, башарти қилишмидан ўта оғир ёки ҳалокатли оқибат қолмас. Ортикбўйнинг қилиши оқибатларини айтишга эса тил ожиз. Бутун бошли битта ила фарзандлари бир кўннинг ўзидега етдиларга айлинишганини қай сўз билан изохлайсан қилиш? Қариндош-уруғдан етти ёт душманга айланган икки оила бўлган ёғилган қўлфат, инсофмаломати айтмайсизми? Ортикбўйнинг "мардиклиги"

Nadomat

майти, мактовларга эримайти. Қўриб турибдики, қотил Ортик Қўпалов бу каби фарзандлардан маҳрум. Қотил инсон мактов ва олқишларни ҳамиша совуққонлик билан хазм қилади, иймони суёт бандлар уни ўзгаларнинг ўзига тан бериши нишончаси деб билатади. Бу охилик ва калтафаҳликнинг чинакам нишончаси. Бир-икки одам олдидега сохта оғир топган Ортик Қўпалов ҳам аслида ожиз ва хотавон кимсаларнинг бири. Агарда шундай бўлмаганида шаънига баъз-баъзида айтилиб турган илиқ сўзлар уни тубанлик жарига эмас, қомиллик қўққисига етаклаган бўларди. Таассуфки, одамнинг оласи доимо илҳода бўлади.

Х.МУҲАММАДЖОНОВ, ҳуқуқшунос Абдулла СОБИРОВ, "Инсон ва қонун" муҳбири

Jinoyat va jazo

қоча бошлайди. Инсонийлик қиёфасини йўқотган ёвузлар Ахмаддонни тўтиб олишади. Сўнг уни ерга йиқитиб, бўйиндан бўга бошлайди. Йиқит қучининг борича қотилларга қаршиллик қилади. Аммо унинг барча ҳаракатлари зое кетади. Шундан сўнг баттар ёвузлашди кетган икковлон Ахмаддоннинг бўйнига арқон солиб бўғишда давом этди.

— Таёйр бўлди, — деди Волода, — арқонни бўйиндан ол. Энди бунчи қўздан нарига йўқотайлик.

Қотиллар Ахмаддоннинг совуб бораётган танасини ертўлага олиб тушишди. Уни ўша ерда... Қолга солилган инсон танасини шовуллаб оқётган Катта Андижон қанали ўз қаърига тортиб кетди. Қотиллар халқимизнинг "эгасига буюрмаган буюм ўзгаларга буюрмаган" деган ҳикмати сўзларини хатто хаёлларига ҳам келтириб ўтиришмади. Улар хунрелик ортидан қўлга қиритилган "қўнжани" Андижон томон елдек учириб ҳайдаб кетишди. Машина савдога қўйилди. Бирок уни ҳам арзон гаровга ҳам сотиш олмади. Ҳатто машина қўшни Қирғизистон Республикасининг Новкент туманидан қараб бўлавермаган, 22 август кун бу ҳақда икки ишлар бошқармасига ариза берди. Шундан сўнг Адҳамдоннинг жасади Андижон вилоятини Улуғор тумани худудидан оқиб ўтадиган қаналдан топилиди.

Мазкур жиний иш юзасидан жиноят ишлари бўйича Наманган вилоят судида суд мажлиси бўлиб ўтди. Суд ҳўқимига кўра ҳар икки жиноятчи қилмишига яраша ўз жазосини олди.

Бирок ўқларнинг ҳожиллиги Адҳамдоннинг ақинларига қалбига армон бўлиб қолди.

Муҳиддин ҚУТБИДИНОВ, ҳуқуқшунос Наманган вилояти

СУД ОЧЕРКИ

бўлиб пайтда машинада қирақашлик ҳам қилиб турарди. У 5 август кун машинани ерталаб ҳайдаб чиқиб кетди. Кеңаси соат ўн яримларда кириб қолди. "Нега кеч келдинг", деб сўради. У икки кишини Уқўрғонга, Андижонга олиб бориб келганлигини айтди. Мен йўловчиларнинг қимлигини ва қаерданлигини сўраб-сурштирдим. Ахмаддон уларнинг бири сўз кишиси, Давлатобод туманидан, иккинчиси эса Уқўрғондан эканлигини айтди. "Ҳизмат ҳақингни беришимди", деб сўрадим. "Йўқ, бугунгисини ҳам эртлага қўшиб беришадим" — деди Ахмаддон.

Отанинг қўнгли бир ёмон нарсанинг шарафини севди. Улани йўлдан қайтарди. Бирок бола болалигига бори. Ахмаддон 6 август кун машинасини юргизиб, мижозлари хизматига ошиқди. Бирок шу қўйи у уйига қайтиб келмади...

Абдуллажон ака мижжа қоқмай, ҳар

шовади. Шундай бир пайтда зангори "Жигули" автомашинаси олдида икки йўловчи пайдо бўлди. — Бизни Уқўрғонга, ундан сўнг Андижоннинг Избосқанига олиб бормайсизми? — деб сўради улардан бири ҳайдовчидан. — Яна Наманганга ўзингиз қайтара олиб келардингиз...

Машина ҳайдовчиси ачу ёш йигит эди. Балки унга ана шу ёшнинг, ҳаётий таърибаси қамлиги палм бердимкин? — Ахмаддон кичик ўғлим эди, — дейди кейинчалик суд мажлисида жабрланувчиларнинг отаси Абдуллажон ака Ахмадалиев. — Ўғлим асосан далада деҳқончилик билан шугулланарди. Ишдан

қучи ўғлини йўлини поймаб тонглар элтирди. Аммо на Ахмаддондан, на машинадан дарак бўлди. Ана шундай эйтирибли қўнларинг бирида Абдуллажон ақанинг қўнларидан бири Азизахон шундай хўшхабар келтирди. "Ахмаддон қарадангир уларнинг уйлариға телефон қилибди. "Соғ-саломат юрибман, ота-онам мендан хавотир олмасин", деган эмиш. Бу хабар Абдуллажон ақанинг қоп-қоронги қўнлида бироз ёруғлик олиб қиргандек бўлди. Қўнлар кетидан қўнлар ўтаверди.

— 6 август кун эрталаб ўшга кетаётганимда, — дейди суд мажлисида гувоҳ Рислиқой Баҳромова, — Волода билан марҳум Ахмаддон яна бизникига бориш-

ИНСОН ВА ҚОНУН
МУАССИСА:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИАТ ВАЗИРЛИГИ
1996 йилнинг январидан
назар этилади

Бош муҳаррир: Шодиқул ХАМРОЕВ
ТАХРИР ХАЙЪАТИ:
Ихтиёр АБДУЛЛАЕВ
Бўринош МУСТАФОЕВ
Пўлат САМОТОВ
Хуршид СОДИҚОВ
Эркин ҚУДРАТОВ
Сайфиддин РАҲИМОВ
Фафур АБДУМАЖИДОВ
Ислом ҲАМРО
Холди НОРБЎЙ
Нормеяли НОРПУЛТОВ

Тахририятга юборилган қўлэмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуктаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Факт ва далиллар тўғрисиғи учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.

Саҳифаловчи-
дизайнер:
Жафар
ЖАББОРОВ
Навбатчи:
Бобомурод
РАЙИМОВ

Индекс: 646882
"ИНСОН ВА ҚОНУН" газетаси тахририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳақда.
оброғт усулда "Шарқ-нашрият" матбаъа корпорацияси ташкилотида босилди.
Қорхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Тўрон қўчаси 41-уй.
Буғор-ма Г-219. Тиражи — 7.000.
Босишга топшириш вақти — 21.00
Тошпиришди — 22.30

МАНЗИЛИНИЗ:
700047, Тошкент ш.
Сайилгоҳ қўчаси-5.
Тел: 133-70-65,
133-84-50